



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Structuurvisie Gebiedsopgave Grenscorridor N69

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

14 november 2011 / rapportnummer 2386-110



1. Oordeel over het MER

Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord Brabant heeft het voornemen de bereikbaarheid en leefbaarheid van de zogenoemde Grenscorridor N69¹ te verbeteren. Overige onderdelen van de integrale ontwikkeling van dit gebied zijn het verbeteren van de kwaliteit van landschap, natuur, water, wonen, werken en recreëren. De keuzes die hiervoor gemaakt worden, worden planologisch vastgelegd in een herziening van de provinciale structuurvisie Grenscorridor N69. Ten behoeve van de besluitvorming over deze structuurvisie is een milieueffectrapport opgesteld. Provinciale Staten van Noord Brabant zijn bevoegd gezag.

De Commissie² is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming in het MER **niet** aanwezig is.

In het MER ontbreekt essentiële informatie over de effecten op Natura 2000-gebieden. Het gaat daarbij om de volgende onderwerpen:

- In het MER en de passende beoordeling ontbreekt een beschrijving van de gevolgen voor de Natura 2000-gebieden op Belgisch grondgebied (Hamonterheide, Hageven, Butenheide, Stamprooierbroek en Mariahof).
- Voor de passende beoordeling zijn de alternatieven niet vergeleken met de feitelijke situatie, die in het beheerplan wordt beschreven.

De Commissie prijst de voortvarendheid waarmee in korte tijd de problematiek is doorgrond en geanalyseerd. Deze voortvarendheid heeft geresulteerd in een omvangrijk MER met een uitgebreid overzicht van effecten van verschillende alternatieven die zijn ontwikkeld volgens de mobiliteitsladder van Verdaas. Het MER heeft ook geleid tot een snelle bestuurlijke keuze voor één van de alternatieven: de Westparallel. Deze keuze is gemaakt aan de hand van een toets van de verschillende alternatieven aan doelstellingen. De Commissie constateert echter dat de doelstellingen meer SMART³ gemaakt kunnen worden, waardoor de beoordeling en de onderlinge weging meer navolgbaar zullen zijn. Omdat bij veel doelstellingen niet is vastgelegd welke mate van probleemoplossing nodig en wenselijk is, is een kwantitatieve afweging van positieve effecten (op bijvoorbeeld bereikbaarheid en leefbaarheid) tegen negatieve effecten (op bijvoorbeeld ruimtegebruik en natuur) slecht te maken. Veel insprekers en belanghebbenden hebben dan ook moeite om dit afwegingsproces en deze keuze te kunnen volgen.⁴ Ook omdat veel geluidsknelpunten in met name de kernen van Aalst, Waalre en Valkenswaard door alternatieven niet opgelost kunnen worden. De Commissie vraagt hier in de vervolgbesluiten over de N69 aandacht aan te besteden.

¹ Grofweg het gebied dat wordt begrensd door de Belgische grens aan de zuidzijde, de Randweg Eindhoven en de A67 aan de noordzijde, de provinciale weg N397 Eersel-Bergeijk (in zuidelijke richting tot aan de Belgische grens) aan de westzijde en de A2-Zuid Leenderheide-Leende (in zuidelijke richting tot aan de Belgische grens) aan de oostzijde.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

³ SMART staat voor: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden

⁴ Zoals onder andere de gemeente Veldhoven die van mening is dat de doelen onvoldoende meetbaar en toetsbaar zijn geformuleerd waardoor het niet mogelijk is om de alternatieven te toetsen op doelbereik.

De Commissie is het niet eens met de conclusie in het MER dat significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebieden de Malpie, de Plateaux en Leenderbos zijn uit te sluiten. De methodiek die voor het salderen van stikstof is toegepast staat nog volop in discussie en is daarmee onzeker. Dit is een aandachtspunt bij de beoordeling van het voornemen in het kader van de Natuurbeschermingswet.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht. In hoofdstuk 3 worden aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Natura 2000-gebieden

2.1.1 Grensoverschrijdende effecten

Voor Natura 2000-gebieden op Belgisch grondgebied (met in ieder geval het habitatrictlijngebied “Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen”) zijn in het MER en de passende beoordeling geen berekeningen van de toe- of afname van stikstofdepositie door wegverkeer uitgevoerd. In de passende beoordeling wordt geconcludeerd dat vergelijkbare resultaten worden verwacht als in de Natura 2000-gebieden Leenderbos, Grote Heide en de Plateaux.

De Commissie is het niet eens met deze conclusie. In het MER en de passende beoordeling is geen informatie gegeven over de locaties van voor stikstof gevoelige habitattypen in deze Natura-2000 gebieden en waar verkeersintensiteiten toe of af zullen nemen. Er is in België geen sprake van een afname van verkeersintensiteiten na realisering van de onderzochte alternatieven Westparallel en West-Midden. Hierdoor bestaat er een grote kans dat de stikstofdepositie op gevoelige habitattypen in België toe zal nemen. Ook voor deze gebieden geldt net als voor Leenderbos, Grote Heide en de Plateaux een overbelaste situatie.

De Commissie adviseert voor de vaststelling van de structuurvisie en de keuze van het voorkeursalternatief de toe- en afnamen van depositie in de relevante habitattypen op Belgisch grondgebied te berekenen en vervolgens te toetsen aan het Belgisch toetsingskader voor effecten van stikstofdepositie.

Voor het Belgische vogelrichtlijngebieden (in ieder geval “Hamonterheide, Hageven, Butenheide, Stamprooierbroek en Mariahof”) ontbreekt in het MER en de passende beoordeling informatie over:

- de locaties van soorten die behoren tot de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden en die gevoelig zijn voor verstoring door wegverkeer;
- welk deel van de populatie van die soorten in de alternatieven te maken krijgt met een significante toename van de geluidbelasting.

De Commissie adviseert voor de vaststelling van de structuurvisie en de keuze van het voorkeursalternatief de effecten op soorten die behoren tot de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden op Belgisch grondgebied te beschrijven en vervolgens te toetsen aan het Belgisch toetsingskader voor Natura 2000-gebieden.

2.1.2 Gekozen referentie

Onduidelijkheid bestaat over de gekozen referentie. De berekening met de achtergronddepositie in 2020 als basis kan mogelijk dienen als autonome ontwikkeling voor het MER, maar voldoet niet voor de Passende beoordeling. Daar moeten de alternatieven vergeleken worden met de feitelijke situatie, die in het beheerplan wordt beschreven.

Ten behoeve van de vaststelling van de structuurvisie en de keuze van het voorkeursalternatief adviseert de Commissie de stikstofdepositie op de daarvoor gevoelige habitattypen Natura 2000-gebieden de Malpie, de Plateaux en Leenderheide te vergelijken met de huidige feitelijke situatie als referentie. Vervolgens adviseert de Commissie met deze informatie te onderbouwen of aantasting van natuurlijke kenmerken in de Natura 2000-gebieden de Malpie en de Plateaux op voorhand uit te sluiten zijn.

3. Aanbevelingen voor het vervolgproces

De opmerkingen in het verdere advies hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Natura 2000 gebieden – stikstofdepositie

De Commissie is het niet eens met de conclusie in het MER dat significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebied de Malpie, de Plateaux en Leenderheide niet zijn uit te sluiten.

De afname voor habitattypen wordt één op één gesaldeerd met habitattypen waarop de stikstofdepositie toe zal nemen. Dat betekent dat in een deel van de gevoelige habitattypen de depositie toeneemt als gevolg van het voornemen. Deze toename wordt verdisconteert met afname in hetzelfde habitatype op een ander plaats binnen het Natura 2000 gebied. Er wordt dus saldering toegepast, terwijl de toepassing daarvan nog volop ter discussie staat. Zo mag volgens de Provinciale Verordening stikstof⁵ slechts een deel van de afgenomen depositie weer opnieuw worden aangewend. In alle gevallen geldt dat in 2020 de kritische depositie-

⁵ Met de Provinciale Verordening stikstof worden toe- en afnamen van stikstofdepositie door veehouderijbedrijven in Noord-Brabant middels een depositiebank gesaldeerd.

waarde voor de meest gevoelige habitattypen nog steeds ruimschoots wordt overschreden. Omdat binnen gevoelige, al overbelaste, habitattypen de stikstofbelasting door het voornemen plaatselijk extra toeneemt kan dat zelfs de vernietiging van een deel van het habitat betekenen. Dat kan volgens de Commissie niet worden verrekend met een ander deel van het habitat dat er iets op vooruitgaat maar ook nog steeds hoger blijft dan de kritische grens waarbij een verslechtering van natuurlijke kenmerken en waarden niet uit te sluiten zijn. Daarenboven is ook nog steeds –na saldering– sprake van een toename van depositie op het weliswaar minder kritische, maar ook overbelaste, type Glanshaver–Vossestaartheoïlanden.

De Commissie constateert dat significante negatieve effecten op Natura 2000-gebied de Malpie, de Plateaux en Leenderheide op voorhand niet zijn uit te sluiten. Het blijft hoogst onzeker of de toegepaste methodiek voor saldering tot andere conclusies zal leiden. De Commissie adviseert deze conclusie mee te nemen bij de beoordeling van het voornemen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet).

3.2 Leefbaarheid en Gezondheid

Geluid

Nagenoeg alle onderzochte alternatieven leveren een verbetering van de geluidssituatie op. Deze zijn met name te danken aan het toepassen van bronmaatregelen zoals de toepassing van stil asfalt en vrachtwagenverbod in de woonkernen. De verbetering van de geluidssituatie treedt met name op buiten de dorpskernen. Binnen de kernen van Valkenswaard, Aalst en Waalre is de verbetering relatief gering. Na toepassing van de varianten zijn er nog altijd ruim 500 woningen met een geluidbelasting hoger dan 68 dB. Dat zijn circa 150 woningen minder dan in de referentiesituatie.

De forse overschrijdingen van de wettelijke grenswaarde moeten worden aangepakt door extra maatregelen dan wel door het treffen van zodanige saneringsmaatregelen (zoals verbetering van de gevelisolatie) dat ten minste het binnengeluidniveau in de woningen voldoet aan de wettelijke normwaarden. Veel van voornoemde woningen moeten worden aangepakt in het saneringsprogramma in het kader van de Wet geluidhinder.

De Commissie adviseert om voor de vervolgbesluitvorming over het uiteindelijke tracé en de wijzigingen in de bestemmingsplannen te beschrijven welke maatregelen getroffen zullen worden om geluidhinder in de kernen van Valkenswaard, Aalst en Waalre te verminderen en aan de Wet geluidhinder te voldoen.

Luchtkwaliteit

Gezien de huidige bijdrage van NO₂ op diverse punten kan een overschrijding van de NO₂-normwaarden in 2015 in de kernen Valkenswaard, Aalst, Waalre en Eindhoven-Zuid niet geheel worden uitgesloten. De luchtkwaliteitsituatie voor de eindsituatie (2020) bedraagt, afhankelijk van de locatie 20 tot 30 µg/m³. Deze is als acceptabel aan te merken. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de wettelijke normwaarde.

De Commissie adviseert om voor de vervolgbesluitvorming over het uiteindelijke tracé en de wijzigingen in de bestemmingsplannen te beschrijven welke maatregelen getroffen zullen worden om de bijdrage van NO₂ in de kernen van Valkenswaard, Aalst en Waalre verder te verminderen indien normwaarden in 2015 overschreden dreigen te worden.

Gezondheidsanalyse

Voor de referentiesituatie en de alternatieven Westparallel 1 en West-Midden 1 en 2 is in het MER een gezondheidsanalyse gedaan. Daaruit blijkt dat de geluidbijdrage het bepalende element is. De gezondheidssituatie verbetert bij alle alternatieven. Wel wordt geconstateerd dat de gezondheidssituatie in de kernen slechts beperkt verbetert. De GGD Brabant-Zeeland geeft aan dat deze analyse in het MER gehanteerde systematiek een kleiner onderscheidend vermogen heeft dan de Gezondheidseffectscreening Stad & Milieu (GES) waarop de systematiek gebaseerd is.

De Commissie acht het onderscheidend vermogen van de gezondheidsanalyse in dit stadium van het proces voldoende. De Commissie verwacht niet dat een meer verfijnde analyse tot andere conclusies over de vergelijking van alternatieven zal leiden omdat de geluidbijdrage bepalend is voor de gezondheidssituatie. In de vervolgonderzoeken en besluitvorming naar de geluid- en gezondheidssituatie in de kernen van Valkenswaard, Waalre en Aalst moet wel inzichtelijk worden gemaakt wat de gevolgen voor de gezondheid zijn.

3.3 Doelstelling en ruimtelijke kwaliteiten

De Commissie constateert dat de doelstellingen weinig SMART zijn gemaakt, waardoor de beoordeling en de onderlinge weging van de alternatieven onnavolgbaar zijn geworden. Omdat bij veel doelstellingen niet is vastgelegd welke mate van probleemoplossing nodig en wenselijk is, is een kwantitatieve afweging van positieve effecten (op bijvoorbeeld bereikbaarheid en leefbaarheid) tegen negatieve effecten (op bijvoorbeeld ruimtegebruik en natuur) slecht te maken. Dit geldt overigens niet voor wettelijke normen voor geluidhinder en luchtkwaliteit welke wel in het MER zijn beschreven.

De Commissie adviseert om aan te geven hoe de alternatieven scoren op doelbereik en welke kwantitatieve criteria daarbij zijn gehanteerd. De Commissie adviseert dit afwegingskader bij de terinzagelegging van het besluit over de structuurvisie te presenteren. Vervolgens adviseert de Commissie om daarmee de gemaakte keuzes voor de beoordeling van de alternatieven inzichtelijk te maken.

Uit het MER blijkt dat het bereiken van bereikbaarheids- en leefbaarheidsdoelstellingen én de verbetering van de ruimtelijke kwaliteiten moeilijk te combineren zijn. Bij alle alternatieven treedt een verslechtering van ruimtelijke kwaliteiten op ten opzichte van de bestaande situatie. Dit is ook te verwachten aangezien er geen ruimtelijke verbetermaatregelen ontwikkeld zijn als onderdeel van de alternatieven.⁶

⁶ Het eerdere uitgangspunt was een totaaloplossing, waarbij de functionele en ruimtelijke kwaliteiten van de Grenscorridor worden versterkt: dat betekent een oplossing voor de leefbaarheids- en bereikbaarheidsproblematiek op en rond de N69 én het verbeteren van de kwaliteit op het gebied van landschap, natuur, water, recreatie.

Op basis hiervan concludeert de Commissie dat de alternatieven met name op basis van de doelstellingen voor bereikbaarheid en leefbaarheid zijn gewogen. Ruimtelijke kwaliteiten zijn daarbij niet als doelstelling gehanteerd maar eerder als elementen waarvoor de gevolgen zo mogelijk geminimaliseerd zullen worden.

In het MER zijn wel kansen in de Gebiedsimpuls per deelgebied beschreven, die aan het voorkeursalternatief kunnen worden gekoppeld. Deze zijn erg algemeen en vrijblijvend en maken geen deel uit van de alternatiefontwikkeling en de afweging voor het voorkeursalternatief. De effectbeoordeling van deze kansen in de Gebiedsimpuls geeft aan dat de effecten van de Gebiedsimpuls positief zijn voor natuur, landbouw, water, landschap en recreatie. Maar in hoeverre deze maatregelen de situatie uiteindelijk zullen verbeteren en opwegen tegen de eerder geconstateerde negatieve effecten voor landschap, natuur, landbouw wegen is niet beschreven.

De Commissie adviseert bij de vervolgbesluitvorming over het uiteindelijke tracé en de wijzigingen in de bestemmingsplannen de effecten van deze maatregelen te onderzoeken en bij de uiteindelijke keuze van het tracé mee te wegen.

3.4 Keuze voorkeursalternatief

De keuze voor het voorkeursalternatief Westparallel kan naar mening van de Commissie pas voldoende onderbouwd worden wanneer de ontbrekende informatie over natuur (zie paragraaf 2.1) is gepresenteerd. Daarbij zal het overzicht van het doelbereik van de alternatieven (zie paragraaf 3.3) bijdragen aan de onderbouwing van de keuze.⁷

Het alternatief Westparallel en in mindere mate het alternatief West-Midden bieden een oplossing voor bereikbaarheid en leefbaarheidsknelpunten terwijl het alternatief Westparallel zeer negatief scoort op natuur, landschap en archeologie en alternatief West-Midden deze veel meer ontziet.

Een verdiepte ligging van de Westparallel wordt in het MER als maatregel beschreven om de effecten voor landschap en ecologie te verminderen. De hydrologische consequenties van de verdiepte ligging in het beekdal (en daarmee de consequenties voor de natte natuur) zijn niet in beeld gebracht⁸ waardoor het onderscheid tussen de alternatieven Westparallel en West Midden groter kan zijn.

⁷ De meerderheid van de insprekers geven aan dat de keuze voor alternatief Westparallel onvoldoende is onderbouwd omdat deze grotere gevolgen voor ruimtelijke kwaliteiten heeft dan het alternatief West-Midden. Zie de zienswijzen van de gemeente Veldhoven, Platvorm N69, N69 Bewonersoverleg Dommelen, Bewonersgroep Riethoven en N69 oplossingen, Themagroep Leefomgeving en Verkeer Waalre, Natuurmonumenten, Brabantse Milieufederatie, IVN, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer en anderen.

⁸ Het Waterschap de Dommel vraagt om ook aan te geven op welke wijze het waterbergend vermogen van gebieden die door de alternatieven doorsneden worden gecompenseerd zullen worden.

Om het milieu een volwaardige rol bij de besluitvorming over de structuurvisie te geven adviseert de Commissie de keuze voor het voorkeursalternatief te maken op basis van alle milieu-informatie. Daaronder valt ook de ontbrekende informatie over natuur. De Commissie adviseert de uiteindelijke keuze voor het uiteindelijke tracé beter te onderbouwen op basis van de vraag in hoeverre alternatieven (kwantitatief) scoren op doelbereik.

3.5 Leesbaarheid en presentatie

Door de omvangrijke trechtering en beschrijving van het gevolgde proces is het MER slecht toegankelijk geworden. De hoofdconclusies van de verschillende onderzoeken en de gevolgen daarvan voor de trechtering van de alternatieven hadden samengevat kunnen worden in een samenvatting. De bij het MER gevoegde samenvatting is te omvangrijk.

De Commissie adviseert om de hoofdconclusies van de verschillende onderzoeken en keuzes in de trechtering daarom kort samen te vatten en bij de terinzagelegging van het besluit over de structuurvisie te presenteren.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de Provincie Noord-Brabant

Besluit: Structuurvisie Grenscorridor N69

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C01.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Een integrale gebiedsontwikkeling voor het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Grenscorridor N69 in combinatie met het verbeteren van de kwaliteit van landschap, natuur, water, wonen, werken en recreëren.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in het Eindhovens Dagblad en het Belang van Limburg in België van: 7 augustus 2010

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 11 augustus tot en met 5 oktober 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 9 augustus 2010

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 27 oktober 2010

kennisgeving MER in het Eindhovens Dagblad en het Belang van Limburg in België van: 16 juli 2011

ter inzage legging MER: 20 juli 2011 tot en met 5 oktober 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 13 juli 2011

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 14 november 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. B. Barten (werkgroepsecretaris)

drs. S.R.J. Jansen

ing. MSc. L.M. de Jong

ir. J.E.M. Lax

M.A.J. van der Tas (voorzitter)

ir. M.L. Verspui

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële te-

kortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapportage (Plan MER) Gebiedsopgave Grenscorridor N69 Deel A: Samenvatting, d.d. 28 juni 2011
- Milieueffectrapportage (Plan MER) Gebiedsopgave Grenscorridor N69 Deel B: Hoordrapport, d.d. 28 juni 2011
- Milieueffectrapportage (Plan MER) Gebiedsopgave Grenscorridor N69 Deel C: Bijlagenrapport, d.d. 28 juni 2011
- Ontwerp Structuurvisie ruimtelijke ordening Noord-Brabant Deel E: Grenscorridor N69, d.d. 12 juli 2011

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 30 oktober 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieustandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Structuurvisie Gebiedsopgave Grenscorridor N69



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
w www.commissiemer.nl

